

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

47. Conuers. in Diuar insula.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

Utrò eiusdem impulsu spiritus coniuncti ad quinquaginta supra quadringentos Patri se sistere, Christianis doctrinis imbuendos, cumque superuenirent aliis alij, perinde se inuicem alacres lætique accipere & amplecti, ut si bono diu pridem expetito non autem improviso potirentur; Volat Goam mutationis huius aded insperatæ cum epistolis nuncius, celebraturque vr̄bis communi lætitiâ; accurrunt sociis in subsidium Patres; adest quintiduo post ipse Prorex, cum nobilitate primaria, & Goani populi concursu numerofo ad cohonestandam sacri baptismi pompam: procedunt iis cathecumeni obuiam albo conscripti sub labaro quod Salvatoris picta effigies decorabat. Miris gaudiis disfluebat Prorex accedentes perlustrans, salutabat, stringebat complexibus, patronum iis se fore spondebat incomparabili affabilitate, nouas iam illis suo ære vestes curauerat, ipsoque illo die tinctionem illorum sacram sua præsentia musicorum choris, & multo bellicarum fragore machinarum ornavit, quas Goa illuc propterea conuehi iusserat. Prandio denique se perquam familiariter præbuit quod plus quingentis simul iisdem neophytis datum est. Fueruntque hi primores fructus Christianitatis Choransenfis, anno 1560. duodec. Kalend. Augusti Deo consecrati, tam lætis deinceps incrementis, nostrorum cultura ibidem aucti, ut cum illic primum, ut indicauimus, triginta vix essent Christiani, breui post tempore inito numero, triginta vix ethnici censerentur.

Chorano Diuar proxima est iuris & ipsa Lusitaniæ insula, sed ad dictissima idolis, & pari apud Brachmanes veneratione, uti apud nos terra sancta, peregrinorum affluxu frequentatur, hanc item votis ac precibus Patrum donauit Deus sub id tempus quo ad Ecclesiam venerat Chorani: Christi iugum subibat vniuersa ditio Goana; oppidum. Aufcinum, è regione Diuari positum, sacri fontis expertem habebat neminem. Ad hæc magnopere Brachmanes angi, stare ad portas legem Christianam; passu altero domi fore; id si procederet, admittenda necne? manendum illic, an migrandum quærendis alibi quietis sedibus? hærebant itaque dubij quid velle deberent potissimum, & fama iactabat adesse tempus quo vellent superi, religionis illic mutari statum, ut Chorani, & Goæ mutatus fuerat, nec abstituros voto Collegij Patres, nisi pedem Diuari fixissent, vulgo quin etiam de re supra fidem narrata, prouerbio erat, ne persuasuros quidem illam Societatis Patres, quo alludebatur ad eorum dicendi efficientiam ex concionum fructu toties obseruatam: in hac perplexi consilij agitatione donarium magnificum decernunt regionis illius celeberrimo idolo dedicandum, Canissum Deum nominabant, statua, templo, & sacerdotibus colebatur; trunco corporis humani caput ferebat elephantis; miræ apud eos de illo fabulæ, ante omnem memoriam temporum traditæ. Euam nondum matrem, dum laborioso incumbit operi, tam copioso sudore maduisse, ut largè terram infunderet; grauidatam mox sudore hoc terram, simulque puerperam, Canissum in lucem edidisse, infantem

47.
Conuers. in
Diuar insu-
la.

ætate, statura gigantem. Regressum rure paulo post Adamum conspecto ad vxoris latus homini ignoto, morsu præcipitatum zelotypo, nihil rogato quis esset? qua causa? quo modo, in mundum intrasset? caput amputasse, priusque ad Euxæ pedes filium concidisse, quam ortus eius exponere seriem licuisset: quod vbi per tempus licuit, erroremque ex illa suum Adamus dedoctus est, luxisse vt par est admodum dolenter, & medicinam vulneri, si qua in rerum natura lateret indagasse: quod autem homo alius nondum esset, cuius vitam ablatam in perempti corpus transfunderet cogitasse ab alio quopiam animali remedium petere, tum vero, aui sua mala, comparuisse coram elephantem, cui armis ijsdem Adamus caput messuisset, aptassetque tam scite Caniffi trunco vt duabus ex partibus mortuis coalesceret vnum corpus, quod simul homo & bestia, vt erant Brachmanes, delirij huius artifices, repente in pedes constitit huic igitur: Deo, publici nomine vexillo præeunte ferebant anathema selecti iuuenes Brachmanis fere nati parentibus, sed dum sinu angusto ex insula continentem petunt, Lusitanorum incurrunt custodias, & Goam ducuntur sacrilegæ rei superstitionis quod essent vbique Lusitanici dominatus, pœnis grauissimis proscripti ritus ad cultum spectantes idolorum, pœnæ tamen loco Societatis Patribus permittuntur, à quibus suauiter vera salutis principia edocti, Christum eius auctorem singuli paulatim amplexi sunt: adsunt paucis inde diebus Brachmanes Goam, quid factum filiis requirunt, tum de lege qua sint in posterum victuri; cuius ipsimet statim pulchritudine incitati, dum pergunt de illa curiosius scitari, sic ea percepta capiuntur, vt Christi lauacro enperent expiari. Paulo vero post viri aliquot graues, & Frater Dominicus Fernandez cum traiecissent in Diuar insulam vt Brachmanum vxores Goam deducerent, illorum aduentum bonis haud paulo maioribus beavit Deus, quàm quæ ausi essent sperare. consulto vel casu Brachmanum offendunt manipulum, qui sublati cum voce brachiis, scimus exclamant Pater. Scimus cur huc transmiseris, sed enim erras ab scopo non parum; nam id agis vt omnes sigillatim, ac lentè nos tibi mancipis; at ecce in promptu tibi est, omnes simul vnaque opera occupare. En tibi in conspectu Diuar, hanc vis tuam esse hoc est Christianam; fiat & tua sit, nec enim sat habiturum est vestrum illud S. Pauli Collegium si partem eius Christo adiunxerit; nec ante cessarurum quàm orbem totum aut viderit, aut effecerit Christianum. His illi præmissis dum mentem explicatius euoluunt, comperiuntur, id velle serid, quod tanquam ludendo visi erant iactare. Ergo Fernandez ad Proregem, & Patres hæc refert, quorum octo absque vlla mōra in Diuar transeunt, ac post legitimam institutionem, probè comparatos Prorege coram, & Lusitanis nobilibus, magnifico si vsquam alibi splendore sacris tingunt quingentos supra mille Brachmanes, Ganzares (nomen est nobilitatis indigenæ) & multitudinem populi numerosam, secuti sunt alij postea iuuenes octoginta Brachmanum filij, olim à parentibus

rentibus in continentem missi ne quis ad Christum eos pelliceret, tunc ab eisdem in Insulam reuerti, eandem cum iis baptismi lucem adepti sunt.

Deerant huic messi littoralia continentis Salsætæ, ad ortum Goæ obiacentia, in quibus qua villæ qua pagi sexaginta Luitani iuris, sub arcis munitissimæ tutela. Numerus incolarum quinquagies mille, rari admodum Christiani, ethnici nimirum, & Mauris nimium vicina mediterranea late tenentibus, qui præter sectarum suarum propugnationem, per paucos illos sic fœdant Christianos, vix vt aliud præter nomen, illos ab infidelibus discernat. Verum enim vero vbi annuit Deus, perumpit eius gratia quicquid obstat. Penetrauit se illuc etiã & diffudit ministerio Patrum, Christi fides, ac licet non ad eod turmatim, & insularum simul integrarum conuersione id gestum sit, multis tamen ex omni ethnicorum & Saracenorum genere millibus, Christianorum numerus auctus est: quam in rem momenti plurimum habuit, morborum, supra naturæ vim mira curatio, cuius facultatem nonnullis Patribus Goæ illuc missis Deus tribuerat: hi corporibus infidelium sanandis, vnâ & animos sanabant, & de potentia Sacramenti baptismatis, & Christianorum Dei clementia, cogebant omnes sentire magnificè. Profuit huc item maiorem in modum Patrum suasio, de nosocomio quod Goæ habebant Marganum transferendo, quod illic inter maritima, insigne est oppidum, aperta enim vniuersis domo quæ infideles indiscriminatim vti Christianos, ægrotos admitteret; prodenteque se in eos Christiani moris illa incomparabili charitate, stupere scilicet barbari; assueti ægrotos etiam filios domo projicere, nisi beneficio naturæ citius sanarentur; & ad eam legem intimè affici quæ in hostes quoque tam esset benefica; sani demum interdum miraculo magis, quam medendi arte, deprædicare illam in patria, & Patres mirifice apud suos laudare, longe alios ab suis Cascigibus, & Brachmanis, tum potestatis diuinæ munere, tum omni vitæ morumque ratione; hinc Patres denique cum eos adirent ad promulgandum Dei verbum, & audiri ab iis reuerenter, & magno auctoritatis pondere persuadere quæ docerent. Ita sensim de solo sterili læta seges; hinc mille, inde octingenta, plura etiam alibi capita vitæ fontibus lustrata Brachmanum fermè, & Ganzarum: apertæ scholæ in quibus pueri Christiana discerent rudimenta, quibus accuratius imbuti, portento par esset si vnquam ab iis desciscerent. Fundatæ præterea nostrorum stationes & templa in pagis multo populo habitatis, vnde variis excursionibus Euangelij rete in finitima mittebant, redibantque noua semper captura ditiores, ad celebrandum suis in templis eorum baptismum quos lacrifecerant, sed longe numero, sumptu, & opere aberant hæc templa à basilicis Pagodum, & Mahometi: superbis molibus, & elaborata simulachrorum enormium multitudine visendis, ex quo illa aduersus Christianos exprobratio infidelium perpetes, æstimantiũ & prædicantium magnitudinem cuiusque Dei de mensura

48.
Labores, &
fructus Soc.
in Salsæti.